

L'ESCLAT D'ACTIVITATS DEL CENTRE D'ESTUDIS DELS PORTS

És bo aprofitar les fites per a fer balanços i ara, quan acaba l'any, és un bon moment per a fer-ne dels 365 dies que han passat. Anem, però tres anys endarrere per a contextualitzar millor l'activitat de la nostra entitat. Justament aleshores vam tornar a editar la revista Papers dels Ports de Morella tant en format digital, en la nova pàgina web, com en paper. El 2017 vam fer un bon feix d'activitats com l'exposició dels 33 anys del Centre, el primer cicle de Diàlegs dels Ports i vam continuar la publicació de la revista anual. El 2018 n'hem publicat el número 3. I hi hem fet tantes activitats que, com veurem, ja podem considerar que ha estat com un esclat.

En efecte, el 2018 hem organitzat un munt d'activitats. En primer lloc, l'exposició dels 33 anys (ara ja 35) del Centre ha acabat de recórrer tots els pobles de la comarca on hi vam fer diferents conferències: a Vallibona Raül González Devís va parlar sobre Desconstruint el mite: la figura de Florencio Pla Meseguer, "la Pastora" (tema del que escriu en número 3 de la revista); a Castellfort, Ricard Martí va donar noves informacions sobre la guerra civil; i a Herbers vam presentar les nostres publicacions, que després comentarem. El 6 d'abril Pep Querol va pronunciar la conferència El XXXIV Sexenni i la Guerra de Cuba. Morella 1897-8.

En segon lloc, el segon cicle de Diàlegs dels Ports, ara d'estiu, que va començar el 31 de juliol, a Morella amb:

-La comarcalització al País Valencià: Diàleg sobre el treball de fi de grau en Ciències Polítiques i de l'Administració de Roger Carbó: La comarcalització al País Valencià: una proposta. Comparació dels casos de Catalunya i Aragó, 2017. Hi van conversar l'autor i Carles Jovaní, llicenciat en Geografia i doctor en Drets Humans. En la revista Notícies ja el va poder llegir el dia 8 de novembre de 2018.

Va continuar a l'agost amb:

- el Diàleg sobre el llibre de relats: *La síndrome de Lot*, d'Anna Salomé; In Púribus Llibres, 2018. Hi van conversar l'autora i Guillem Calaforra, doctor en Lingüística per la Universitat de Cracòvia, traductor i assagista.
- Diàleg sobre el llibre de Manel Martí: Matilde Escuder. *Maestra libertaria y racionalista. Una historia de vida*; Publicacions de la Universitat Jaume I, 2018. Hi van conversar l'autor i Joaquim Dolz, catedràtic de Didàctica de les Llengües a la Universitat de Ginebra.

- Diàleg sobre el llibre de Núria Saüch: *Ramon Cabrera i el primer carlisme (1833-1840). Apunts sobre el general carlista durant la campanya del Maestrat*; Editat pel Centre d'Estudis d'Avià, 2017. Hi van conversar l'autora i Conxa Rodríguez, periodista i especialista en Cabrera.

Diàleg sobre el llibre de Ricard Martí *Primavera del 38: la guerra a les comarques dels Ports, l'Alt i el Baix Maestrat*, editat per Onada Edicions, col. Biblioteca dels Ports de Morella, 1; 2018. Hi van conversar l'autor amb Josep Alanyà, historiador, cononge de la Catedral de Tortosa, arxiver capítular i director de l'Arxiu Històric Diocesà. Aquest llibre ha estat editat pel Centre d'Estudis dels Ports. I també s'ha presentat al mes d'agost a Vilafranca, a Cinctorres i al Forcall. I el novembre, a Barcelona.

- Diàleg sobre el llibre *Aplec dels Ports. 40 anys d'història col·lectiva*. Hi van conversar la coordinadora Violeta Tena i Joaquim Puig, president de la Generalitat Valenciana. Aquest llibre també ha estat editat pel Centre d'Estudis dels Ports, coordinat per Violeta Tena i per Kassim Carceller, alhora membres de Els Ports en Moviment. I, a més, s'ha presentat al mes de juliol a Vilafranca, a l'agost a Cinctorres, a la Todolella, a Herbers. I a l'octubre, al Forcall
-
- Diàleg sobre la revista *Papers dels Ports*, n.2 de la segona època, editada pel Centre d'Estudis dels Ports. Hi van conversar els autors dels articles: Manel Martí, Julià Pastor, Pep Querol i Dolors Vidal.

- Diàleg sobre la novel·la de Marta Tena *Tots els colors del vent*. Onada Edicions, 2017. Hi van conversar l'autora i Joan Carles Lleixà, historiador, coautor de *Maquis, el puño que golpeó al franquismo*.

En tercer lloc, un tercer llibre en què també ha participat en l'edició el Centre d'Estudis dels Ports és el del doctor en història medieval, Vicent Royo. *Les arrels històriques de la comarca dels Ports. Societat, poder i identitat en una terra de frontera durant la Baixa Edat Mitjana*, també publicat per Onada Edicions. L'autor ens endinsa en la complexitat dels segles XII i XIII per entendre les claus que van determinar la configuració del que acabaria sent la comarca dels Ports. Hem presentat aquest llibre a Morella, Vilafranca, el Forcall, Vallibona i Castell de Cabres.

En quart lloc, el 15 de setembre: vam inaugurar a la Sala del Consell, a Morella, l'exposició Primavera de 1938. La guerra a les comarques dels Ports l'Alt i el Baix Maestrat. Comissariada per Ricard Martí, autor del llibre amb el mateix títol i col·leccionista de materials de la guerra civil. Posteriorment, l'exposició ha estat a Cinctorres i ara, fins al 19 de març a Vilafranca. On el dia 29 de desembre Ricard Martí en va fer una visita guiada.

En cinquè lloc, el CEP va organitzar les Jornades sobre la Guerra Civil els dies 8 i 9 d'octubre. Hi van intervenir: Juan Miguel Palomar, Ricard Martí, Joan Villarroya, i Raül González Devís ¹.

Com sempre fem, agraïm a tots els qui hi han participat: els autors dels textos i els qui han dialogat amb ells i, com no, el nombrós i interessat públic que sempre hi ha intervingut amb preguntes ben pertinents. També a l'Ajuntament de Morella per totes les facilitats que ens ha donat per a organitzar les diferents activitats així com per la seua col·laboració econòmica. Tot això, doncs, ens ha esperonat a organitzar un nou cicle per a enguany.

I, finalment, passo a presentar-vos el número 3 de la revista Papers dels Ports. Comencem per la portada: hem continuat amb les fotos dels pobles per ordre alfabètic, ara ens tocava el Forcall, amb una foto de José Ramón Gil, de qui també publiquem altres imatges del poble en la secció Diàlegs amb les imatges.

La contraportada és de Pilar Dolz, algunes fotos de l'obra de la qual es poden gaudir en les pàgines de Diàlegs amb l'art, a més d'un article sobre la seua producció i la seua biografia.

La secció d'articles parla sobre les aus a la comarca, sobre La mort humana, d'Aracil (seminari que va organitzar el Centre d'Estudis dels Ports ara fa 24 anys i enguany en fan 20 de la publicació del llibre), de la Pastora i de Morella, paisatge d'una marca. La secció de Diàlegs ve molt ben farcida perquè en el número anterior no vam poder encabir-los tots... A més dels esmentats Diàlegs amb les imatges i amb l'art, també podreu llegir els Diàlegs amb els llibres, amb l'entorn i amb les novetats bibliogràfiques.

---

¹ - Juan Miguel Palomar: és Llicenciat en Geografia i Història. Membre del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló. Ha participat en l'edició del catàleg *Castelló sota les bombes i La Cultura Exiliada*. Ha coordinat les unitats didàctiques *Itinerari pel Castelló republicà, La Guerra Civil a Castelló i El primer franquisme a Castelló*. Ha participat en nombroses xerrades, presentacions i exposicions. Edita el blog *Patrimoni en extinció*. Hi va parlar sobre: La guerra civil: des dels inicis fins a la batalla de Terol.

- Ricard Martí: és autor del llibre *Primavera del 38, la guerra a les comarques del Ports, l'Alt i el Baix Maestrat* i de 4 obres més sobre la propaganda impresa durant la guerra civil: *En campanya, Les targetes postals de la guerra civil 1936-1939; Soldados de papel (1) i (2); Les revistes de la guerra*. També va traduir la biografia de Cabrera escrita per Wilhelm von Rahden l'any 1840. I és el comissari de l'exposició *La guerra a les comarques dels Ports i els Maestrat*. Hi va parlar sobre: La primavera del 38, vuitanta anys després.

- Joan Villarroya: és catedràtic i professor d'Història Contemporània a la Universitat de Barcelona. Autor de més de 20 llibres sobre els bombardeigs i les víctimes de la guerra civil. Va ser director del museu de Badalona i les seves línies de recerca són la història militar, el franquisme i l'arqueologia dels conflictes armats. Hi va parlar sobre: L'aviació des de la batalla de l'Ebre fins al final de la guerra civil.

- Raül González Devís: és doctor en Història Contemporània, professor d'història, autor dels llibres *Tragèdies silenciades i Maquis i masovers*, és especialista en la repressió franquista després de la guerra i en el maquis a les comarques del nord del País Valencià, tema sobre el qual ha escrit més d'una quinzena d'articles, ponències i comunicacions. Hi va parlar sobre: La postguerra: la repressió i el maquis.

I la novetat que esteu llegint és que també hem iniciat la col·laboració amb la revista notícies on ja hem publicat els nostres punts de vista una dotzena de persones. I enguany, com veieu, continuem fent-ho.

Doncs ja sabeu totes les novetats d'aquest any de l'esclat de les activitats del Centre. Us vull demanar que col·laboreu amb tot el que pugueu. La manera més senzilla és fer-vos socis del Centre d'Estudis dels Ports: la quota anual és de només 20 euros i us dona dret a rebre a casa la revista que publiquem cada any. També ens podeu fer arribar els vostres escrits i els vostres suggeriments bé a algun membre del Centre, bé a la nostra adreça electrònica: centrestudisdelsports@ymail.com. Sí, és "ymail". Us agraïm per endavant el vostre suport i la vostra col·laboració.

Ernest Querol

ACTIVITAT ANY 2018

hem continuat les presentacions dels llibres de Vicent Royo. Si el 2017 vam presentar *Els orígens del Maestrat històric. Identitat, convivència i conflictes en una societat rural de frontera (s. XIII-XV)* a Vilafranca, la Mata, Morella i a Castell de Cabres; el 2018 hem presentat

Les arrels històriques de la comarca dels Ports. Societat, poder i identitat en una terra de frontera durant la Baixa Edat Mitjana, també publicat per Onada Edicions, a Morella, Vilafranca, el Forcall, Vallibona i Castell de Cabres.